

244

A kerületi könyvtárak a szakmunkástanulókért

A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár néhány kerületi könyvtárának, például a kistérségi (25-ös), a Karinthy Frigyes úti (6-os), az Illatos úti (23/1-es), valamint a Mester utcai (26-os) könyvtárnak már *sokéves kapcsolata van* egy-egy szakmunkástanuló intézettel, iskolával. A könyvtár a szakmunkástanulók olvasási színvonaláról és szokásairól több vizsgálódást is végzett, és ezeket a „Tapasztalataink” című kiadványsorozatának 7-es számában tette közzé. Az évek során felgyülemlett tapasztalatokat summarizálja az a módszertani útmutató, amelyet 1970-ben adott ki a kerületi könyvtárak osztálya a Munkaügyi Minisztériummal egyetértésben. Ez a kerületi könyvtárakon kívül a szakszervezeti hálózatba is eljutott.

Az útmutató egyik fontos pontja feloldotta a szakmunkástanulók könyvtárba járásának adminisztratív korlátait: addig ugyanis a beiratkozáshoz a személyi jótállás kellett, az új rendelkezés szerint azonban a könyvtárak biztosítékként elfogadják az intézet pecsétjét is a belépési nyilatkozaton. A kiadvány további pontjai útmutatást adnak a szakmunkástanulók könyv- és könyvtárhasználatra neveléséhez és mintatervezetet ismertetnek a könyvtár és iskola közötti éves együttműködésre.

A szocialista szerződések alapján végzett közös munka

Az elmúlt két év alatt a 42 Szabó Ervin kerületi könyvtár közül 18 kötött szocialista szerződést 26 szakmunkástanuló intézettel vagy önrálló kollégiummal. A szerződések közül tizenötöt újítottak meg az 1971–72-es tanévre, ezek biztosítékai lettek a jó együttműködésnek. A munka olyan területekre, illetve mozzanatokra terjed ki, mint a könyvtárbeutató foglalkozások, a könyvtári művelődési körök szervezése, a rendszeres könyvajánlás, az ajánló bibliográfiák készítése, a kötelező olvasmányok feldolgozása, a szakköri munka és a különféle pályázatokon, tanulmányi versenyeken induló tanulók segítése. A szerződések egy részében találunk olyan vállalásokat is, melyek szerint a kerületi könyvtárak segítenek az intézeti könyvtárak állománygyarapításában, katalógusaik elkészítésében.

1972-ben 13 könyvtár összesen 47 csoportos foglalkozást rendezett kifejezetten az intézetek kérésére. Ezeket több mint 1500 fiatal vett részt. Sok helyen megvitatták — a könyv elolvasása és a színdarab megtekintése után — *Kertész Akos* Makra c. művét. Népszerűek voltak a fantaszttikus irodalomról rendezett viták és az egészségügyi felvilágosító előadások is, melyeket minden esetben külön rendeztek meg a lányoknak és a fiúknak. Soha nem hiányzott az ajánlott könyvek jegyzéke és a könyvtárban,

esetenként az intézetben megrendezett kiállítás, melynek könyveit hamarosan kikölcsonózték.

Az újpesti, 28. sz. könyvtár már másodszor rendezett a 22-es MŰM intézet első-másodéveseinek *műszaki vetélkedőt*, melynek fő célja az volt, hogy a tanulók megismerjék a könyvtár műszaki részlegét, jártasságot szerezzenek a könyv- és könyvtárhasználatban.

A Mester utcai könyvtárban a művelődési kör munkájába vonták be a 44-es sz. Lékai János szakmunkásképző kollégium tanulóit. Külön említésre méltó a kötelező olvasmányok közös feldolgozása. Rendszeresen a kerületi könyvtárban tartja összejöveteleit a kollégium honismereti szakköre is. Ennek tagjai az ifjúsági felelős irányításával megismerkedtek a könyvtári kutatómunkával, s a Budapest centenáriumának tiszteletére összegyűjtött anyagból ünnepi vetélkedőn adtak számot.

Petőfi születésének 150. évfordulója tiszteletére a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár versenyt hirdetett a kerületi könyvtárakba járó KISZ-korosztályú fiataloknak és ifjúsági művelődési köröknek a költőről szóló irodalmi műsor összeállítására és bemutatására. A versenyen két szakmunkástanuló-csoport is indult. A fiatalok több hónapos munkával készültek az ünnepségre: a könyvtárosok és a pedagógusok irányításával szívesen búvárkodtak, s az „alkotó munka” befejeztével igazi közösséggé kovácsolódtak össze, olyannyira, hogy mindkét esetben *irodalmi színpadként működtek tovább*. A 4-es sz., kispesti MŰM intézet tanulói, akik végül győztesen kerültek ki a versenyből, a sikeren felbuzdulva mai költők verseiből összeállított irodalmi műsorról közönlítették meg a könyvtár dolgozóinak egész évi fáradozásukat.

A verseny a könyvtári segédeszközök használatának megismerésén és az anyaggyűjtés módszereinek elsajátításán felül alkalmas volt arra is, hogy a könyvtárosok a versek és a prózai szövegek előadása során segítenek a gyakran előforduló olvasási nehézségeken, hibákon.

Vita a végzett munkáról és a szocialista szerződésekről

A fentiekben leírtak csupán töredékei a szakmunkástanulók körében végzett könyvtári nevelőmunkának és a szocialista szerződésben foglaltaknak. A két és fél év során felgyülemlett valamennyi tapasztalat képezte az alapját annak a szakmai vitának, amelyet ez év májusában a Munkaügyi Minisztériummal közösen kettős céllal szerveztünk:

Először is *Ballai Lászlónétól*, a szakmunkástanuló intézetek könyvtárainak budapesti szakfelügyelőjétől tájékoztatást szerettünk volna kapni arról, hogy az elmúlt évben a Munkaügyi Minisztériumnak a szakmunkástanuló intézetek könyvtárainak fejlesztésére kiadott rendelete milyen változásokat hozott, továbbá arról, hogyan értékelik ők a szocialista szerződéseket. Másodszor pedig részletesen elemezni és értékelni kívántuk a kerületi könyvtárakban eddig összegyűlt tapasztalatokat.

A megbeszélésen olyan vélemény alakult ki, hogy a szocialista szerződések több területén *újat hoztak* az eddigi könyvtári gyakorlathoz képest: Biztosítékai lettek a folyamatos, tartalmas együttműködésnek, lehetőséget adtak a munka ellenőrzésére. A kitűzött feladatokért — a korábbiaktól eltérően — az intézet és a könyvtár egyaránt felelősséget vállalt. Ahol a kapcsolat már sok éves múltra tekintett vissza, az eddigi gyakorlatot foglalták írásba a szerződések, s biztosították, hogy a végrehajtás ne a véletlen személyes kapcsolat függvénye, egy-egy könyvtáros, illetve tanár „privát” ügye legyen. Sajnos, még ma is sok helyen *mindent eldöntő tényező a személyes kapcsolat*, olyannyira, hogy egy-egy áthelyezéssel szinte érvényüket veszítik a szerződésekben foglaltak.

Azok a jó szerződések, amelyek a helyi igényeknek megfelelően az adott helyzetből, lehetőségekből kiindulva tűzik ki a feladatokat, s amelyeknek pontjait évről évre felülvizsgálják és kiegészítik az időserű feladatokkal. Csak az így megkötött szerződés lehet alapja a cselekvő együttműködésnek, az ilyen szerződés nem válik formálissá.

A szerződések főbb pontjait a vita alapján a következőkben jelölhetjük meg: Az osztálylátogatások folyamatos és jól előkészített szervezése; a kötelező olvasmányok rendelkezésre bocsátása; a pedagógusok munkájához szükséges szemléltető anyag feltárása; kiállítások készítése az iskolákban; a tanulók meghívása a könyvtár rendezvényeire, bevonásuk az ifjúsági művelődési kör munkájába; a tanulók szakmájához tartozó irodalom gyarapítása; az iskolai könyvtáros munkájának módszertani segítése; évente egy-egy aktuális téma kiválasztása, amelyből vitát, előadást szerveznek; a kötelező olvasmányok vitája; a különféle pályázatokra, tanulmányi versenyekre készülő diákok felkészítése; az évfordulók megünneplése; a rendhagyó irodalomórák témájának kiválasztása; kisbibliográfiák, ajánló jegyzékek készítése.

A szerződések megvalósítását leginkább az gátolja, hogy a partnerek nem az adott lehetőségeknek megfelelően határozzák meg a szerződés pontjait, erejüket meghaladó

feladatokra vállalkoznak. A mi esetünkben például előfordult, hogy nagy távolságra levő intézettel jött létre szerződés, s a távolság akadályos lett a folyamatos közös munkának. A személyi feltételek megváltozásának hátrányos következményeit már említettük: ilyen esetben a könyvtárvezetőnek és az iskola igazgatójának kell megszerveznie a szerződésben foglaltak végrehajtását.

A szakmai tanácskozásokon elhangzottak megmutatták, hogy a szerződések *túljutottak a kísérleti szakaszon*, nagy részük beváltotta a hozzá fűzött reményeket, s a javaslatok, ötletek további ösztönzést adtak mind a könyvtárosok, mind a pedagógusok munkájához, az 1973—74-es tanévre megújítandó szerződésekhez.

Sándor Ottóné

a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár munkatársa